voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 28 oktober 2026

Onderwerp Aanpak netcapaciteit nieuwbouw - Stroomversnelling
Versienummer 1

Portefeuillehouder Arjan Spaans

Samenvatting
Half september is duidelijk geworden dat er onvoldoende netcapaciteit beschikbaar is in Zwolle voor alle nieuwbouwprojecten die bekend zijn. Van de 8.800 aangevraagde aansluitingen zijn er ongeveer 3.000 zeker van capaciteit. De rest staat op de wachtlijst. In oktober zijn er daarna nog meer projecten ingediend met verzoeken voor capaciteit. Een groot deel daarvan zal ook op de wachtlijst komen te staan. Het is op dit moment onduidelijk wat het perspectief is, hoe lang projecten moeten wachten op een aansluiting en of er alternatieve mogelijkheden zijn. Om aan dit perspectief te werken is een Plan van Aanpak met de titel Stroomversnelling gemaakt. Dit bestaat uit drie stromen met elk een eigen opgave. Het college heeft hier kennis van genomen en een aantal eerste besluiten genomen ten aanzien van de uitvoering ervan. Dat gaat over een eerste prioritering en een aantal uitgangspunten ten aanzien van governance en communicatie. Tegelijkertijd markeert deze situatie een nieuwe fase: de opgave verschuift van het oplossen van incidentele knelpunten naar het (zolang dit nodig is) structureel omgaan met schaarste binnen de ontwikkeling van de stad. In deze raadsbrief brengen wij u hiervan op de hoogte.

Bijlagen
Bijlage 1 – Concept Plan van Aanpak Stroomversnelling
Bijlage 2 – Kaart netcapaciteit Zwolle (versie oktober 2026)
Bijlage 3 – Lijst projecten met capaciteit vanuit de overgangsregeling
Bijlage 4 – Overzicht 2026, 2027 en 2028 projecten inclusief planvormingsfase

Openbaarheid
☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
De vervolgstappen die genomen worden ten aanzien van netcapaciteit voor nieuwbouw in een tijd van netschaarste.

Datum 28 oktober 2026

Inleiding

Zwolle wordt geconfronteerd met een nieuwe fase van netcongestie. Waar eerder vooral grootverbruikers en bedrijven werden geraakt, blijken nu ook woningbouwprojecten, maatschappelijke voorzieningen en individuele inwoners afhankelijk van schaarse netcapaciteit. Van de circa 8.800 aangevraagde woningaansluitingen in de overgangsregeling in juni heeft slechts iets meer dan een derde capaciteit toegekend gekregen. Daarnaast zijn voor circa 105 projecten met ongeveer 6.300 woningen aanvullende aanvragen ingediend via de eerder aanvragen procedure, waarvan verwacht wordt dat een groot deel op de wachtlijst terechtkomt. In bijlage 2 is een kaart opgenomen met daarin een weergave van de projecten die wel capaciteit hebben gekregen vanuit de overgangsregeling, die op de wachtlijst zijn gezet en de projecten die zijn ingediend voor eerder aanvragen.
De gevolgen raken direct de realisatie van de gemeentelijke woningbouwopgave op korte en lange termijn, de opgave in onderwijshuisvesting, de uitvoering van het coalitieakkoord, verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, de voortgang van stedelijke gebiedsontwikkelingen, de energietransitie en het economische perspectief van Zwolle. Ook de ontwikkelaars, woningcorporaties, bedrijven en bouwers verkeren nu in onzekerheid over de realisatie van woningen en ander vastgoed. Als gemeente zoeken we de samenwerking op met onze partners. Daarmee is netcongestie niet langer uitsluitend een energievraagstuk. De beschikbaarheid van netcapaciteit raakt direct de ontwikkeling van woningen, scholen, maatschappelijke voorzieningen, economie en gebiedsontwikkelingen. Dit vraagt om een integrale aanpak waarin schaarse capaciteit zorgvuldig wordt afgewogen en ingezet.

Tegelijkertijd bestaat er nog veel onzekerheid over de duur van de congestie, de planning van netverzwaringen en de mate waarin alternatieve oplossingen daadwerkelijk verlichting kunnen bieden. Met het plan van aanpak Stroomversnelling (bijlage 1) wil de gemeente Zwolle een handelingsperspectief bieden om met de situatie van netschaarste om te gaan. Het plan bevat noodzakelijke ontwikkelsporen, maatregelen en samenwerkingsopgaven om de gevolgen voor woningbouw, onderwijshuisvesting en stedelijke ontwikkeling te beheersen, toekomstige keuzes voor te bereiden en kansen voor innovatieve energieoplossingen te benutten. Het college heeft een aantal besluiten genomen om van start te kunnen gaan met de verdere uitwerking.

Kader

- Raadsbrief Effecten nieuw ACM prioriteringskader - netcongestie (2 april 2026)
- Raadsvoorstel Criteria en accenten weging vervroegd aanvragen netcapaciteit (26 mei 2026)
- Raadsbrief nieuwe informatie ACM prioriteringskader (18 juni 2026)
- Collegebesluit Beleidsregels prioritering aanvraag netaansluiting bouwprojecten gemeente Zwolle 2026 (25 augustus 2026)
- Raadsbrief volgordelijst projecten eerder aanvragen netcapaciteit (8 september 2026)
- Collegebesluit definitieve volgordelijst projecten eerder aanvragen netcapaciteit (28 september 2026)
- Raadsbrief volgordelijst projecten eerder aanvragen netcapaciteit (28 september 2026)

Kernboodschap

Met het Plan van Aanpak Stroomversnelling geeft het college richting aan de manier waarop Zwolle omgaat met structurele netschaarste. Door een heldere organisatie, een eerste prioritering en het ontwikkelen van alternatieve energieoplossingen werken we aan perspectief voor woningbouw, maatschappelijke voorzieningen en stedelijke ontwikkeling.

Datum 28 oktober 2026

Toelichting

Plan van Aanpak Stroomversnelling

Het plan van aanpak in bijlage 1 biedt een handelingsperspectief voor de gemeente Zwolle in een situatie van netschaarste. Het beschrijft noodzakelijke ontwikkelsporen, maatregelen en samenwerkingsopgaven om de gevolgen voor woningbouw, onderwijshuisvesting en stedelijke ontwikkeling te beheersen, toekomstige keuzes voor te bereiden en kansen voor innovatieve energieoplossingen te benutten.

Het plan van aanpak en de inrichting van de projectorganisatie doen we aan de hand van drie stromen.
Stroom 1: Vervolg op de vorige fase en de acute korte termijn vraagstukken
Stroom 2: Stedelijke keuzes nieuwbouw
Stroom 3: Verslimmen en verzwaren

Stroom 1 kent de hoogste tijdsdruk. Het gaat om het afronden van de werkzaamheden van de vorige fase (van eerder aanvragen), zoals communicatie met indieners en het monitoren van de uitkomsten. Maar ook over de meest acute vragen, zoals wat te doen met de lopende projecten en de impact op de interne organisatie en onze partners. Welke problemen ontstaan er en waar kan de gemeente helpen?

Stroom 2 gaat over de bredere stedelijke keuzes waar nodig ten behoeve van nieuwbouw. Dat is inclusief een handelingsperspectief op stedelijke ontwikkeling van de bestaande stad, cultuur, sport, economie, bereikbaarheid en andere ontwikkelingen, die geen onderdeel uitmaakten van het ACM-priokader en voorlopig geen capaciteit krijgen.

Stroom 3 gaat over het verder intensiveren van Verslimmen en verzwaren van het (gebruik van het) elektriciteitsnet, specifiek ten behoeve van nieuwbouw. Hier liggen veel mogelijkheden. Het Programma energietransitie werkt hier al langere tijd aan, met een andere scope, namelijk het verduurzamen van de gebouwde omgeving en werklocaties. Vanuit de projecten/gebieden is er veel behoefte aan handelingsperspectief vanuit Verslimmen, daarom gaat het Programma energietransitie direct aan de slag met urgente vragen vanuit een Taskforce, vanuit stroom 3. Dit doen we samen met de markt en is uiteindelijk breder in te zetten dan voor nieuwbouw. Het moet ook helpen om met bedrijven te kijken naar oplossingen en alternatieven om door te kunnen groeien.

Tegelijkertijd markeert dit plan van aanpak een faseovergang van de huidige werkzaamheden van het projectteam ACM netcongestie. Een deel loopt door in stroom 1, maar het grootste deel van de werkzaamheden is afgerond. Zie in het Plan van Aanpak in bijlage 1 een verdere uitwerking van de actielijnen en maatregelen per stroom.

Eerste prioritering

Er wordt intern en extern veel gevraagd aan ambtelijke capaciteit en het maken van keuzes voor projecten en gebiedsontwikkelingen. Om hier snel en goed antwoord op te geven is het noodzakelijk dat er focus komt en daarvoor is een eerste prioritering wenselijk. Onder meer de Taskforce Verslimming nieuwbouw uit Stroom 3 kan dan gericht aan de slag met deze projecten. Het college heeft onderstaande eerste prioritering vastgesteld:

a. Maximale ondersteuning te bieden aan projecten die transportcapaciteit beschikbaar hebben gekregen vanuit de overgangsregeling;

b. Alle projecten die op de lijst staan met start bouwjaar 2026, die nog geen capaciteit hebben gekregen;
c. Alle projecten die op de lijst staan met start bouwjaar 2027, die al in de voorbereidingsfase of verder zijn en geen capaciteit hebben gekregen;
d. Een selectie van de scholen met start bouwjaar 2028, die het verst in de planvorming zijn. In afstemming met het Integraal huisvestingsplan.
e. Projecten waar zorgwoningen kansrijk kunnen worden toegevoegd aan de woonprogrammering.

In bijlagen 2, 3 en 4 is een overzicht gegeven van welke projecten dit betreft. Op de kaart in bijlage 2 staan de projecten die wel capaciteit hebben gekregen, de projecten die vanuit de overgangsregeling op de wachtlijst staan en de projecten die in oktober zijn ingediend via het eerder aanvragenproces. De uitkomsten van deze laatste groep worden begin 2027 verwacht.

Parallel aan het werk vanuit de eerste prioriteitsstelling gaat de Taskforce Verslimming nieuwbouw een quickscan uitvoeren om een eerste beeld te krijgen voor projecten/gebieden die kansrijk zijn voor de ontwikkeling van alternatieve energiesystemen. De Taskforce is hierbij afhankelijk van de beschikbaarheid van data van derden. De verwachting is dat de uitkomsten voor het einde van het jaar bekend zijn en er dan een tweede prioriteitsstelling kan plaatsvinden door het college.

Maatschappelijk draagvlak & participatie
Het Plan van Aanpak Stroomversnelling is breed binnen de organisatie opgesteld, waaronder de afdelingen wonen, gebieden, projecten, energietransitie en ruimte & economie. Er heeft geen uitgebreide participatie plaatsgevonden, wel is de context en de contouren van het Plan van Aanpak Stroomversnelling gepresenteerd aan het brede bouwberaad op 21 oktober, waar deze goed viel. In alle stromen zal vorm worden gegeven aan een verdere samenwerking met partners als woningcorporaties, ontwikkelaars, bedrijven en onderwijsinstellingen. Het werken aan slimme oplossingen en omgaan met netschaarste is een gezamenlijke opgave. De markt werkt al langere tijd aan slimme oplossingen en alternatieven.

Communicatie
De afgelopen maanden zijn initiatiefnemers en ontwikkelaars op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen rondom het ACM-prioriteringskader en netcongestie. Alle indieners van de overgangsregeling hebben half september van Enexis bericht gehad of ze voldeden aan de voorwaarden en/of er capaciteit beschikbaar was voor hun project. De gemeente ontving op 22 september het overzicht van goedgekeurde projecten en van projecten waar er wel en geen capaciteit voor is in de overgangsregeling. Zie bijlagen 2 en 3. Deze uitkomsten zijn een dag later gedeeld met de interne en externe betrokkenen. Ook de gemeenteraad is via de dagmail geïnformeerd. We hechten er groot belang aan dat we betrokkenen zelf kunnen informeren, in plaats van dat ze het nieuws uit de media moeten halen. Wanneer er de komende periode meer duidelijkheid komt over het vrijkomen van netcapaciteit of de wachttijden zullen wij dat als gemeente actief communiceren. In afstemming met de netbeheerders, waar nodig.

Duurzaamheid
De nieuwbouwprojecten waar het plan van aanpak voor opgesteld is betreffen onderwijshuisvesting, particuliere kavels en woningbouwprojecten waarover al eerder is besloten, inclusief duurzaamheidsaspecten. Met de nieuwe inzichten over netschaarste is er nu extra aanleiding om te onderzoeken bij projecten wat er energiezuiniger gedaan kan worden, met minder netvermogen en

slimme energieoplossingen. Stroom 3 Verslimming nieuwbouw gaat hier volop mee bezig en het programma energietransitie kijkt ook naar de bredere inzet op netbewust bouwen met de interne en externe initiatiefnemers.

Financiën
Er zijn voor 2026 aanvullende financiële gevolgen verbonden aan dit collegebesluit. Voor 2027 worden in het eerste kwartaal voorstellen uitgewerkt.

De werkzaamheden in de vorige fase zijn grotendeels gefinancierd vanuit het programma Energietransitie. Gezien de omvang, impact en structurele aard van de netcongestieopgave is het niet meer passend deze inzet structureel uitsluitend binnen het programma op te vangen. De opgave vraagt naast financiële middelen ook de inzet van personele capaciteit.

De kosten voor 2026 worden binnen het programma Energietransitie opgevangen. De omvang en duur van de netcongestieopgave maken tegelijkertijd duidelijk dat vanaf 2027 keuzes nodig zijn over structurele organisatie, capaciteit en financiering binnen de gemeentelijke begroting. Daarom werken we toe naar een gemeentebrede financiering van de netcongestieopgave. Dit verloopt via de reguliere P&C cyclus.

De drie stromen uit het plan van aanpak werken hiervoor ieder een uitvoeringsprogramma uit, inclusief de benodigde capaciteit en middelen voor 2027. Ieder uitvoeringsprogramma kijkt onder meer naar de benodigde personele capaciteit vanuit diverse teams, benodigde ondersteuning op juridisch, technisch en strategisch vlak, middelen voor onderzoek naar alternatieve energieoplossingen en budget voor communicatie en stakeholdermanagement.

Op basis daarvan wordt een integrale financieringsstrategie opgesteld. Daarbij wordt bepaald welke inzet structureel onderdeel blijft van het programma Energietransitie en welke inzet vanuit andere programma’s, waaronder Stedelijke regie en gebiedsontwikkelingen, moet worden georganiseerd en gedekt.

Risico’s
In het plan van aanpak zijn de eerste risico’s gedefinieerd. In de stuurgroep Stroomversnelling wordt hier op korte termijn een verdieping en uitwerking van gemaakt met beheersmaatregelen om goed te kunnen sturen en actiehouders te benoemen. Zes belangrijke risico’s tot nu toe zijn:

1. Vertraging van de woningbouwproductie en daarmee het niet realiseren van bestuurlijke doelstellingen;
2. Vertraging van gebiedsontwikkelingen door het ontbreken van capaciteit voor KOVA’s en collectieve voorzieningen;
3. Stagnatie van maatschappelijke voorzieningen, waaronder onderwijshuisvesting;
4. Uitblijven van nieuwe netcapaciteit in Zwolle tot na 2030;
5. Onvoldoende uitvoeringscapaciteit binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Financiering van het plan van aanpak 2027 komt uit bestaande middelen en leidt daar tot prioriteitsstelling.

Daarnaast is het ook een moment om aandacht te hebben voor kansen die vanuit dit vraagstuk naar voren komen. Deze worden ook op korte termijn door de stuurgroep Stroomversnelling verder uitgewerkt. Benoemde kansen zijn:

- Innovatie in energievoorziening te versnellen;
- Lokale energiesystemen te ontwikkelen;
- Gebiedsontwikkelingen energiebewuster vorm te geven;
- Samenwerking tussen publieke en private partijen te versterken;
- De gemeentelijke sturing op schaarse middelen verder uit te werken;
- Nieuwe vormen van flexibiliteit en energiedelen toe te passen.

Vervolg
De drie stromen uit het plan van aanpak worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, inclusief de benodigde capaciteit en middelen voor 2027. Voor de korte termijn zien we onderstaande tijdlijn. Deze wordt de komende periode verder uitgewerkt.

Eind oktober wordt meer inzicht vanuit Enexis verwacht over waar de knelpunten op het net zitten en in januari wordt het capaciteitsonderzoek van TenneT verwacht. Beide zijn nodig om het handelingsperspectief voor projecten en ontwikkelingen in Zwolle vorm te geven.

De projectorganisatie Stroomversnelling is tijdelijk. Stroom 1 gaat over de acute beheersing en zal in de loop van 2027 afgebouwd worden en opgenomen worden in Stroom 2 en 3 of elders. Stroom 2 gaat over bestuurlijke keuzes onder schaarste en is daarom nauw verbonden met stedelijke programmeren en integraal prioriteren en zal van daaruit verder vorm krijgen. Stroom 3 is de structurele opgave binnen het programma Energietransitie, waar nu de focus ligt op de urgente vragen vanuit nieuwbouw.

Het college wordt periodiek op de hoogte gebracht en in positie om schaarstevraagstukken, prioriteiten en consequenties voor woningbouw, maatschappelijke voorzieningen en gebiedsontwikkelingen af te wegen. De raad wordt minimaal ieder halfjaar geïnformeerd met een raadsbrief over de voortgang en genomen besluiten.

Tegelijkertijd gaan we de samenwerking en acties steviger organiseren. Zowel richting Enexis en TenneT, als naar het Rijk, de VNG, de provincie, de G40, Energyboard en de regionale samenwerkingsverbanden. Hierbij hanteren we een eenduidige communicatielijn. Het Rijk zal binnen enkele maanden ook komen met een landelijke uitwerking van ‘verslimmen nieuwbouw’.

Openbaarheid
Deze raadsbrief en alle bijlagen zijn openbaar.

Datum 28 oktober 2026

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer